

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT I TERRITORI

8675 *Acord del Ple de la Comissió de Medi Ambient de les Illes Balears sobre el projecte d'actualització de la restauració de la pedrera "Sa Teulera", TM Petra (27475/2010)*

En relació amb l'assumpte de referència, i d'acord amb l'establert a l'article 37.1 de la Llei 11/2006, de 14 de setembre, d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears, es publica l'Acord del Ple de la CMAIB, en sessió de 27 de juny de 2019,

DECLARACIÓ D'IMPACTE AMBIENTAL

El projecte objecte del present informe està inclòs a l'annex I, Grup 2 a) Pedreres, Restauració i/o Extracció de la Llei 11/2006, de 14 de setembre, d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears.

Un cop realitzada la fase prèvia de consultes i enviat l'informe de consultes prèvies o document d'abast, el promotor va redactar l'EIA i la DG d'Indústria va realitzar el tràmit d'Informació Pública mitjançant la publicació al BOIB núm. 59 de 02/05/2013.

El Servei de Mines certifica en data 9 d'agost de 2013 que no s'han rebut al·legacions al respecte.

Arran d'un informe de deficiències emès pel Servei de Planificació (Pedreres) del Departament de Medi Natural es va aportar, per part del promotor, més documentació que en un principi suposava una modificació substancial de projecte, atès que s'introduïa una nova alternativa (sondejos d'infiltració) no inclosa al tràmit de informació pública i consultes. Finalment el promotor desisteix d'aquesta alternativa raó per la qual s'entén que no és necessari realitzar de nou la fase d'informació pública.

Cal recordar que, l'article 12 de la Revisió del Pla Director Sectorial de Pedreres de les Illes Balears (aprovat mitjançant el Decret 61/1999, de 28 de maig) estableix que els Plans de Restauració de les pedreres requereixen informe preceptiu i vinculant de la Comissió Balear de Medi Ambient.

1. Informació del Projecte

El promotor és Margarita Bauzà Sastre i l'òrgan substantiu el Servei de Mines de la Direcció General de Política Industrial del Govern Balear.

La informació pública realitzada pel Servei de Mines (BOIB núm. 59 de 2 de maig de 2013) fa referència a les parcel·les 245, 246, 277, 278, 279 i 847 del polígon 13 del terme municipal de Petra.

La pedrera Sa Teulera, amb núm d'autorització minera 73, es una antiga explotació d'argila que es troba uns 4,5 km al sud-est de nucli urbà de Petra. S'accedeix des de la carretera Ma-15 Palma a Artà, al pK 43 hi ha el desviament Es Caparó des del qual s'arriba al camí que da a la pedrera.

L'explotació va estar activa des de l'any 1954 fins al 1973 quan es va produir un enfonsament com a conseqüència de una sobtada inundació del buit d'excavació.

Actualment es troba inclosa a l'Annex 5 del catàleg de pedreres inactives de la Revisió del Pla Director Sectorial de Pedreres de les Illes Balears (Decret 61/1999 de 28 de maig).

La pedrera ocupa part de les parcel·les 245, 246, 277, 279 i 847, la superfície total que representa és de 15.364 m², i la superfície que representa la basa d'aigua és de 16.163 m² (dada de febrer de 2010), la cota de l'aigua es troba a 2,47 m i el volum total d'aigua acumulada al vas és de 126.177 m³.

El projecte de recuperació de l'espai afectat per l'antiga explotació consisteix en el rebliment total (fins a cota original) del buit d'excavació mitjançant l'aportació de materials inerts excedentaris procedents d'excavacions (obres públiques o privades) sense incloure residus de demolició, la impermeabilització amb capa d'argila i posterior recuperació dels cultius existents (blat, veça-civada i meló).

Inicialment al document ambiental de juny de 2011, es va preveure per al buidatge del volum acumulat el vessament i, posterior conducció de l'aigua amb canonada de PVC soterrada (de 991,48 metres de longitud i 200 mm de diàmetre) cap al torrent de Na Borges. Fet pel qual era necessària la construcció d'un muret d'uns 40 cm per tal d'ubicar el punt de desguàs a un extrem de la pedrera.

L'execució de la canonada i del muret només es produiria en el cas de ser necessari i segons la valoració del tècnic responsable. El termini estimat per l'execució del projecte seria de 15 anys.

La parcel·la 278, annexa a la pedrera, serà utilitzada com a àrea de descàrrega i selecció del material inert.

Posteriorment en data desembre de 2018 es redacta el Projecte Refòs del Pla de Restauració d'una pedrera inactiva. Pedrera Sa Teulera (núm. 73), referent a les parcel·les 245, 246, 277, 278, 279, 847 i 244 (part).

El projecte refòs té en compte factors com són: la porositat del material de rebliment, la evapotranspiració i la pluviometria de la zona per tal de dur a terme un control del ritme de rebliment, amb l'objectiu que l'elevació de la cota d'aigua no tingui com a resultat el vessament del buit miner. Aquest control suposa per tant l'eliminació del sistema de drenatge mitjançant canonada i abocament al torrent de Na Borges previst inicialment.

En aquest cas el rebliment projectat es durà a terme amb materials d'excavacions, desmunts i eventualment residus de construcció-demolició (RCD) procedents de planta de triatge autoritzada.

Segons l'estudi hidrogeològic de data gener de 2018, la presència de l'aigua a la pedrera és conseqüència de l'aflorament del nivell freàtic (aigües subterrànies) i la recollida de les aigües d'escorrentia superficials.

El termini previst en el projecte refòs és de 25 anys, per a un total de 6 fases de restauració caracteritzades pels següents paràmetres:

Fase	Anys	Sup./fase (m2)	Sup. Rest. (m2)	Vol./fase (m3)	€/fase
1	5	15.364	0,00	32.856	34.203
2	5	15.364	0,00	33.472	12.951
3	5	15.364	0,00	34.056	13.167
4	5	15.364	0,00	32.978	12.768
5	4	15.364	0,00	29.377	40.105
6	1	15.364	15.364	6.146	26.777
TOTAL	25	15.364	15.364	168.885	139.971

Dins la fase 1 hi ha una fase 0 corresponent a la disposició de la tanca perimetral, barrera vegetal i adequació de la zona de descàrrega el que suposa realitzar un desbrossament de 2.827 m².

Dins el volum de rebliment que representa la fase 5 (29.377 m³) s'inclou la part d'argila corresponent a la impermeabilització de l'aquífer (9.218 m³).

No es preveuen instal·lacions auxiliars i la maquinaria mòbil a emprar serà: camió dumper, camió cisterna, retroexcavadores, compactadores, pales carregadores o tractors d'eruga. El subministrament elèctric es realitzarà amb grup generador mòbil.

2. Elements ambientals significatius de l'entorn del projecte

La pedrera es localitza en zona d'interès miner (ZIM), a Sòl Rústic General segons el PTI de Mallorca i amb una vulnerabilitat d'aquífers baixa. A més a més, es troba inclosa dins el Catàleg de Zones Humides de les Illes Balears, catalogada com a zona humida amb el nom de Son Nuviet.

Pel que fa a la flora, trobam grafiat als plànols d'hàbitats 2005 del Ministeri de Medi Ambient el Tamaricion africanæ, el qual se localitza a la part nord de l'antiga explotació. Dita comunitat o hàbitat, s'inclou com a Hàbitat d'interès Comunitari (HIC) amb l'epígraf 92D0 Galeries i matolls riberencs termomediterranis l'Annex I de la Directiva 92/43/CEE Hàbitats.

Dins aquest hàbitat d'interès comunitari s'inclou el gènere Tamarix, en aquest sentit cal assenyalar que totes les espècies d'aquest gènere es troben al Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades dins la categoria d'Especial Protecció (grup A).

3. Resum del procés d'avaluació

a) Actuacions prèvies

Es va realitzar la fase prèvia de consultes i, en data 23 de novembre de 2010, es va signar l'informe tècnic o document d'abast de fase prèvia de consultes.

b) Fase d'informació pública

L'òrgan substantiu (DG d'Indústria. Servei de Mines) va realitzar el tràmit d'informació pública del projecte i de l'estudi d'impacte ambiental mitjançant la publicació al BOIB núm. 59 de 2 de maig de 2013. No es va presentar cap al·legació.

c) Consultes administracions públiques

Durant la fase prèvia es varen consultar, en data octubre de 2010, a les següents administracions previsiblement afectades:

1. Departament de Domini Públic Hidràulic de la DG de Recursos Hídrics.
2. Servei de Planificació (Pedreres) de la DG de Biodiversitat.
3. Ajuntament de Petra.

Una vegada finalitzat el termini de 15 dies no es va rebre resposta de cap de les anteriors esmentades.

Durant la fase de informació pública l'òrgan substantiu va consultar a les següents administracions previsiblement afectades segons l'indicat al document d'abast redactat en fase prèvia:

1. Servei d'Estudis i Planificació. DG de Recursos Hídrics.
2. Servei de Planificació de la DG de Biodiversitat.
3. Servei de Protecció d'Espècies de la DG de Biodiversitat.
4. Servei de Planificació (Pedreres) de la DG de Biodiversitat.
5. Direcció Insular d'Ordenació de Territori.
6. Ajuntament de Petra.

Durant la fase d'informació pública es varen rebre els següents informes:

-L'ajuntament de Petra, en data 29 de maig de 2013, va informar favorablement el projecte amb els condicionants següents:

- a) A l'obtenció de la declaració d'utilitat pública o interès general per a l'execució de la conducció que discorre pel camí públic fins al torrent.
- b) Informe favorable de Recursos Hídrics per al vessament de les aigües al torrent.
- c) Autorització municipal per a l'obra de canalització per camí públic.
- d) El que determini la Corporació Municipal.

-El Departament d'Urbanisme i Territori del Consell de Mallorca va emetre informe en data 3 de juny de 2013 amb les següents consideracions:

[...] A la vista de la documentació aportada, pareix que es durien a terme dues activitats:

Per un costat, una restauració de l'antiga pedrera, activitat que ve definida per l'article 3 del Decret 61/1999, de 28 de maig de 1999, d'aprovació definitiva de la revisió del Pla director sectorial de pedreres de les Illes Balears, com tornar a l'espai alterat per les activitats extractives les seves característiques originals o procedir a la seva integració mediambiental i paisatgística.

Atès que l'activitat de restauració implica adoptar les mesures descrites en la documentació presentada amb la finalitat de restituir l'entorn afectat per l'activitat extractiva al seu estat original mitjançant el Pla de restauració, i en conseqüència, no implica atorgar un ús atípic al sòl rústic, no necessitarà de la tramitació de la declaració d'interès general que preveu l'article 26 i l'article 37 de la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears.

D'altra banda, a la parcel·la 278, pareix que es vol dur a terme una activitat de selecció de materials que sí que implicaria la realització d'un ús atípic en sòl rústic i per això, per aquesta darrera activitat es necessitaria l'obtenció de la declaració d'interès general que es preveu en l'article 26 de la Llei de sòl rústic i s'hauria de seguir el procediment que fixa l'article 37 de l'esmentada llei, [...].

-El Servei de Protecció d'Espècies, en data 3 de juny de 2013, va informar:

[...] favorablement el Projecte de restauració de l'explotació minera Sa Teulera (T.M.Petra) atès que es considera que no ha de tenir incidència negativa sobre espècies catalogades i amenaçades.

Amb posterioritat a la fase de informació pública:

-El Servei de Planificació (Pedreres) de la DG d'Espais Naturals i Biodiversitat, en data 19 d'octubre de 2014 conclou que:

[...] es proposa no emetre informe del projecte de recuperació morfològica i paisatgística, entès com a pla de restauració de la pedrera inactiva "Sa Teulera" (autorització minera 73) situada en el polígon 13 parcel·les 244, 245, 246, 277, 278 i 847 del TM de Petra, pel que fa al compliment de la Revisió de Pla Director Sectorial de Pedreres de les Illes Balears, tot considerant el següent:

- 1.A la documentació consultada no consta cap pla de restauració estructurat com a document que defineixi les actuacions de recuperació morfològica i paisatgística en funció dels objectius finals de restauració/reutilització, necessaris per un correcte desenvolupament de tots els treballs de restauració en qualsevol activitat extractiva (incloent-hi també les inactives) que han de preveure i contenir conceptes com -el calendari de restauració, pressupostos de restauració i garanties financeres de la restauració -.
- 2.Les principals actuacions pressupostades i previstes de canalització del drenatge fins al torrent de Na Borges es situen fora de l'àmbit de l'antiga autorització minera de Sa Teulera.
- 3.És necessari que un projecte d'aquest tipus hauria de determinar les característiques hidrogeològiques de les masses d'aigua embassada a la pedrera inactiva, i ser objecte d'un informe específic per l'òrgan competent en recursos hídrics.

-El Servei d'Estudis i Planificació de la DG de Recursos Hídrics, en data 4 d'abril de 2019 informa que:

[...] vist que el projecte no garanteix la protecció i conservació d'una de les basses de la zona humida artificial de son Nuviat s'informa desfavorablement el projecte de reblliment de la pedrera sa Teulera amb materials inerts. D'acord a l'establert a l'article 111.6 del TRLA, ambientalment només se justificaria la dessecació d'aquesta zona humida artificial si hi hagués una causa d'insalubritat o sanejament declarada d'interès públic.

Des d'un punt de vista ambiental és millor l'alternativa 0 o l'alternativa relativa a un projecte de condicionament de la pedrera com a zona humida previstes a l'estudi d'impacte ambiental.

4.Anàlisi tècnica de l'expedient

a) Alternatives

Les alternatives valorades a l'estudi d'impacte ambiental són les següents:

- 1.Alternativa 0 o de no actuació: es descarta ja que, segons s'indica, existeix la necessitat de realitzar alguna actuació al respecte atès que actualment hi ha un escàs interès per a la vegetació i l'avifauna, riscos de contaminació de l'aquífer i sobre la seguretat de les persones.
- 2.Alternativa de condicionament de la pedrera com a zona humida: es descarta atès que la situació actual suposa un possible risc de contaminació de l'aquífer ja que hi ha indicis importants de la connexió entre l'aigua embassada i l'aquífer. A més a més, s'indica que l'adequació de les basses artificials de Son Nuviat no es pot plantejar des d'un projecte de restauració d'un espai realitzat per un particular, sinó que es podria realitzar des de l'administració per diferents motius fonamentalment econòmics que portarien implícit l'adquisició del sòl.
- 3.Alternativa a l'ús futur de la pedrera: un cop finalitzat el reblliment del buit es preveu un ús agrícola basat en una rotació de cultius tradicionals, un any cultiu de blat i a l'any següent de veça-civada juntament amb meló.
- 4.Alternativa al tipus de material de reblliment: s'opta per material inert procedent d'excavacions o enderrocs. També es preveu la tanca de la zona per evitar abocaments incontrolats.
- 5.Alternatives al sistema d'evacuació de l'aigua: es descarta el bombament atès que hi ha la possibilitat que bassa i aquífer estiguin connectats i també per evitar els impactes associats a la presència de dipòsits de combustible i a les emissions de renou. S'opta per l'opció d'establir un sistema de drenatge mitjançant conducció fins al torrent en el cas hipotètic del desbordament de l'aigua, encara que es preveuen ritmes lents de reblliment i per tant, pot ser que no s'arribi a produir el desbordament en cap moment.
- 6.Alternatives pel que fa a la conducció: s'opta per una conducció mitjançant canonada soterrada. No obstant, es proposa que l'execució del drenatge estigui condicionada a la necessitat o no, segons consideració del tècnic responsable, en funció de la cota que arribi l'aigua al llarg de les operacions de reblliment.

b) Principals impactes de l'alternativa escollida

Segons l'estudi d'impacte ambiental l'execució del projecte de restauració (reblliment a cota original) suposa:

- Impactes nuls (0) pel que fa a variables com ara qualitat de l'aire, clima, sòl, hidrologia superficial, població i espais naturals entre d'altres.
- Impactes positius (+) en tant en quant:
 - 1.Disminueix el risc de contaminació de l'aquífer i riscos sobre la salut associats.

2. Millora de les condicions de seguretat.
3. Recuperació del relleu original.
4. Millora de la qualitat paisatgística.
5. Inducció, no significativa, de l'activitat econòmica.
6. Aprofitament d'un espai degradat sense ús.

-Impactes negatius (-) relacionats amb:

1. L'eliminació d'una part de la zona humida que no presenta valors ambientals significatius de tipus florístics, faunístics o paisatgístics.
2. Riscos de contaminació de l'aquífer en el cas de una mala execució de projecte com a conseqüència de materials inadequats de rebliment.

c) Correcció dels principals impactes de l'alternativa escollida

En relació a les mesures preventives, correctores o compensatòries d'impactes es recomana la no execució de les obres de drenatge amb l'excepció que el tècnic responsable ho prevegi segons el funcionament de la bassa i com a conseqüència d'un desbordament.

A més a més, el projecte refós de data 2018 inclou una partida (838,60 €) destinada a regs periòdics per tal de contenir la pols en suspensió.

d) Seguiment ambiental

El pla de vigilància ambiental previst es refereix només a la fase d'execució on les actuacions objecte de control i vigilància seran les relacionades amb:

- Els materials de rebliment (tipus, origen i volum).
- El nivell d'aigua en relació al drenatge (seguiment del nivell piezomètric)
- El segellat i impermeabilització.

e) Consideracions tècniques addicionals.

1. La informació pública realitzada a l'any 2013 i la documentació exposada es refereixen a les parcel·les 245, 246, 277, 278, 279 i 847 del polígon 13 del terme municipal de Petra. No obstant això, el projecte refós de data 2018 presentat amb posterioritat inclou també la parcel·la 244 com a part de l'explotació.

2. Segons l'històric d'imatges observades a l'IDEIB, la zona est de la parcel·la 244 pareix que també es troba afectada per les activitats extractives i per tant es considera que també s'hauria d'haver inclòs al projecte i l'estudi d'impacte ambiental exposats al públic al seu moment.

D'altra banda, una part important de l'àrea d'aquesta parcel·la (244) es troba ocupada per una acumulació o apilament de materials permanent que al llarg del temps ha mostrat un creixement en superfície i volum.

En aquest sentit cal indicar que el Reial Decret 975/2009, de 12 de juny, sobre la gestió dels residus de les activitats extractives i de protecció i rehabilitació de l'espai afectat per activitats mineres, defineix a l'article 3.7.g) les instal·lacions de residus miners i considera al punt 4º a aquestes instal·lacions quan es refereixen a un termini superior a 3 anys en el cas d'instal·lacions destinades a sòl no contaminat, residus no perillosos procedents de tasques d'investigació, residus miners inerts i residus miners procedents de l'aprofitament de la torba.

Per tant i segons l'exposat, l'acumulació d'aquest material en l'entorn més proper de la pedrera hauria de ser considerat com un residu miner.

3. Pel que fa a l'actual zona humida que representa l'antiga pedrera, assenyalar que el Reial Decret 849/1986, d'11 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de Domini Públic Hidràulic (RDPH) defineix la zona humida (art. 275.1) com:

"les maresmes, torberes o aigües rases, ja siguin permanents o temporals, estiguin integrades per aigües remaneses o corrents i tant si es tracta d'aigües dolces, salobres o salines, naturals o artificials "

Així mateix, el Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, pel que s'aprova el text refós de la Llei d'Aigües (TRLA) defineix les zones humides (art. 111.1) com:

"Les zones pantanoses o amb bassals d'aigua, fins i tot les creades artificialment, tenen la consideració de zones humides".

L'esmentat article al punt 4 estableix que:

"Els organismes de conca i l'administració ambiental competent de coordinar les seves actuacions per a la conservació, la protecció eficaç, la gestió sostenible i la recuperació de les zones humides, especialment d'aquelles que tinguin un interès natural o paisatgístic".

4. El Servei d'Estudis i Planificació al seu informe de data 4 d'abril de 2019, indica que la pedrera Sa Teulera està inclosa en el "Document tècnic de delimitació, caracterització, classificació i inventari de zones humides de les Illes Balears" (mapa MA-06 Son Nuviet) elaborat a l'any 2006 i 2007 per la DG de Recursos Hídrics.

Aquest document es va emprar de base per incloure la zona humida MAZHA06 Son Nuviet en els plànols de l'Annex 6 Delimitació de les zones humides de les Illes Balears publicades al PHIB 2013 aprovat pel Reial Decret 684/2013, de 6 de setembre i en els plànols de l'Annex 6 de la Delimitació transitòria de les Zones Humides de les Illes Balears publicats en el PHIB 2015 aprovat pel Reial Decret 701/2015, de 17 de juliol.

5. En relació a l'afirmació que es fa a l'estudi d'impacte ambiental quan es cita textualment que:

"Existeix informe previ favorable de la Direcció General de Recursos Hídrics respecte al projecte de restauració i regeneració de la pedrera sempre que es garanteixi la correcta impermeabilització per evitar la percolació vertical que pugui assolir l'aquífer"

Cal aclarir que, aquest informe signat en data 29 de setembre de 2009 pel director general de RRHH, es a dir previ a la tramitació ambiental, diu textualment que:

"Per la informació disponible en aquest servei es considera que el projecte de restauració i regeneració de l'esmentada pedrera podrà ser informat favorablement sempre que es garanteixi la impermeabilització per evitar la percolació vertical que pugui assolir l'aquífer "

5. Conclusions

Donat el sentit desfavorable de l'informe de Servei d'Estudis i Planificació (organisme de conca) i el fet que l'alternativa 0 o la relativa a un projecte de condicionament de la zona humida siguin considerades més adequades des del punt de vista ambiental, es formula la declaració d'impacte ambiental desfavorable a la realització del Projecte de restauració de la pedrera Sa Teulera (núm. 73) que forma part de les parcel·les 245, 246, 277, 278, 279 i 847 polígon 13, terme municipal de Petra, promogut per Margarita Bauzà Sastre atès que previsiblement es produiran impactes adversos significatius sobre el medi ambient.

Palma, 5 de juliol de 2019

El president de la CMAIB
Antoni Alorda Vilarrubias

